

Riksdagen
Uppteckningar
vid EU-nämndens sammanträden
2020/21:7

SVERIGES
RIKSDAG

Tisdagen den 6 oktober

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:
Kan vi medge deltagande på distans? Ja.

§ 2 Europeiska rådet
Statsrådet Hans Dahlgren
Återrapport från Europeiska rådet den 1–2 oktober 2020

Anf. 2 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statsrådet Hans Dahlgren välkommen.

Anf. 3 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Jag ska alltså redovisa vad som hände på Europeiska rådets möte den 1–2 oktober. Som alla vet företrädde Sverige vid detta möte av Finlands statsminister. Det fanns dock en svensk delegation på plats utanför mötesrummet, och jag hade själv under mötet nära kontakt med våra finska kollegor.

Upplägget av mötet blev att det inleddes på torsdag eftermiddag med en diskussion om de utrikespolitiska frågorna. Det var länge sedan ett europeiskt råd hade ett sådant tungt fokus på just de externa förbindelserna. Diskussionen handlade framför allt om EU:s relation till Turkiet men också om situationerna i Belarus och Nagorno-Karabach samt förgiftningen av Aleksej Navalnyj. På fredagen blev det en diskussion om covid-19, och på slutet berörde Ursula von der Leyen också förhandlingarna med Storbritannien.

Det togs dessutom slutsatser utan någon egentlig diskussion om EU:s relation till Kina och om EU:s industripolitik, inre marknad och digitalisering.

Mötet började alltså med en längre diskussion om Europeiska unionens relation till Turkiet – detta förstås mot bakgrund av den upptrappade situationen i östra Medelhavet. Det var begripligtvis inte någon helt enkel diskussion eftersom Cypern som ni vet blockerat Belarussanktioner och ställt dessa sanktioner mot Belarus mot ytterligare åtgärder riktade mot Turkiet. Det är en koppling som vi tyckte var problematisk och som undergräver EU:s trovärdighet i utrikespolitiska frågor. Jag tror att detta kan ge ny näring åt diskussionerna om det kan finnas delar av EU:s utrikespolitik som skulle kunna beslutas med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet.

Efter långa diskussioner kunde i alla fall stats- och regeringscheferna enas om en text där man både uttrycker solidaritet med Grekland och Cypern och samtidigt fördömer Turkiets kränkningar av Cyperns ekonomiska zon i samband med provborringar som har skett. Man pekade också på vikten av att stödja de ansträngningar som nu görs för dialog och nedtrappning. Skulle dialogvägen inte ge resultat är EU redo att överväga andra handlingsalternativ, till exempel utökade listningar inom ramen för den sanktionsregim som vi redan har mot Turkiet. Slutsatserna innehåller uttryckliga hänvisningar till just de artiklar i fördraget som handlar om sanktioner. Denna fråga kommer att följas upp senast vid Europeiska rådets möte i december.

Sedan diskuterade Europeiska rådet utvecklingen i Belarus. Ledarna var som tidigare överens om att inte erkänna valet som legitimt. De fördömde regimens övervåld mot fredliga demonstranter liksom de godtyckliga gripanden som ägt rum. Efter att Turkietfrågan nått en lösning enades stats- och regeringscheferna rätt snabbt om att det nu var dags att sätta in sanktioner mot de ansvariga för detta. Som nämnden vet fattades

beslut om sanktioner mot ett fyrtiotal personer genom en skriftlig procedur under fredagen. Det har ju gått två månader sedan valet i Belarus, och det var minst sagt hög tid för EU att agera.

Sveriges uppfattning, framförd av Finlands statsminister Sanna Marin men också delad av flera andra, var att också Aleksandr Lukasjenko skulle föras upp på de sanktionslistor som antogs. Det fanns dock inget enhälligt stöd för att ändra i de listor som redan hade förberetts. Man var dock överens om att kommissionen ska presentera en plan för ekonomiskt stöd till ett framtida demokratiskt Belarus – något som regeringen har arbetat för.

Situationen i Nagorno-Karabach berördes kort. Man uppmanade Armenien och Azerbajdzjan att upphöra med stridigheterna och att inleda samtal. Det är givetvis viktigt att en fredlig lösning kommer till stånd och det blir slut på en konflikt som redan har drabbat många oskyldiga civila.

Europeiska rådet fördömde också förgiftningen av den ryske oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj och uppmanade de ryska myndigheterna att samarbeta med Organisationen för förbud mot kemiska vapen, OPCW, för att just säkerställa en opartisk och internationell utredning som kan leda till att de ansvariga ställs inför rätta. Europeiska rådet kommer att återkomma till frågan redan vid nästa möte i slutet av nästa vecka.

Kinadiskussionen ströks faktiskt från dagordningen med hänvisning till att Europeiska rådet tänker återkomma till den frågan vid ett särskilt nyinsatt extra EU-toppmöte i Berlin den 16 november. Ändå antogs det slutsatser som Kina på mötet, och där förde man in, bland annat på svenskt initiativ, en skrivning som uttrycker allvarlig oro för behandlingen av personer som tillhör minoriteter i Kina.

Fredagens diskussion handlade fram för allt om en fråga som inte stod på dagordningen, nämligen covid-19. Det var en rätt allvarsam diskussion där flera regeringschefer vittnade om ett ökat antal smittade, en hårdare belastning på sjukvården och en tilltagande oro bland befolkningen över att pandemin kommer att bli långvarig. En rad ledare redogjorde för hur situationen utvecklas i deras respektive länder och olika nationella initiativ. Det fanns en del synpunkter på om EU skulle kunna koordinera sig bättre medan andra underströk att detta helt och hållet är en nationell angelägenhet.

Dagordningspunkterna som handlade om EU:s industripolitik, inre marknaden och digitalisering hanterades dessvärre mycket kortfattat på grund av tidsbrist. Det antogs ändå slutsatser – med den ändring, vill jag påpeka, som syftar till att göra det ännu tydligare att strategisk autonomi inte ska ske på bekostnad av öppenhet. Europeiska rådet lär återkomma till denna fråga, åtminstone i mars nästa år.

Det blev också en kort diskussion om förhandlingarna med Europaparlamentet om EU:s långtidsbudget. Finlands statsminister och flera andra med oss likasinnade markerade betydelsen av att inte urvattna sommarens beslut om konditionalitet som kopplar EU-budgeten till respekt för rättsstatens principer. Två andra ledare gjorde markeringar i motsatt riktning.

Till sist informerade kommissionens ordförande om förhandlingarna mellan EU och Storbritannien. Fortfarande återstår de svåraste frågorna att lösa ut vad gäller rättvisa konkurrensvillkor, reglerna för statsstöd, fisket och tvistlösningsmekanismen. I samband med denna information

framförde också Irlands premiärminister ett tack till alla för den enighet som uppvisats i EU-kretsen. Han avslutade med att säga att han trots allt trodde att ett avtal var möjligt. Brexitfrågan återkommer på Europeiska rådets möte nästa vecka.

Fru ordförande! Sammanfattningsvis kan man säga att det mest positiva som kom ut av detta möte var att man ändå kunde enas om vissa viktiga utrikespolitiska ställningstaganden och att det äntligen blev klart med sanktioner mot Belarus. Samtidigt var det en besvikelse att det gavs så begränsat utrymme åt angelägna frågor om inre marknaden och europeisk industripolitik.

Fru ordförande! Detta var min återrapportering.

Anf. 4 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar statsrådet, och jag ger ordet till partierna i storleksordning.

Anf. 5 BJÖRN WIECHEL (S):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för återrapporten.

Det är förstås mycket välkommet att EU-toppmötet lyckades få igenom sanktioner mot centrala företrädare i den belarusiska administrationen. Det är viktigt att vi fortsätter att driva på för att få slut på våldet mot demonstranterna, för att Lukasjenko också ska omfattas av sanktionerna och för att bygga ett demokratiskt Belarus.

Inför toppmötet diskuterade också nämnden att det är olyckligt att Cypern har lyckats blockera processen under så lång tid. Statsrådet berörde själv denna fråga.

Kan statsrådet säga något mer om vad han anser att Europeiska rådet kan göra för att förhindra liknande blockeringar framöver? Det var min första fråga.

Den andra handlar om den inre marknaden. Vi är många som hoppas att detta EU-toppmöte kan markera en nystart för EU:s inre marknad och att vi ser en bättre uppslutning kring dess principer efter coronakrisen. Krisen innebar till en början att flera länder agerade protektionistiskt. Men sedermera, och det är viktigt, innebar krisen en insikt om hur beroende våra ekonomier är av varandra. Sverige har varit en konsekvent röst för en fungerande inre marknad, och det viktigt att fortsätta värna om utvecklingen av en fungerande inre marknad.

Vad ser statsrådet för utmaningar och angelägna insatser när det gäller detta framöver?

Anf. 6 JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för rapporten.

Jag har också några frågor och tänkte börja med Belarus. Precis som statsrådet sa har EU äntligen lyckats fatta ett beslut för det belarusiska folket, och det var bra att Cypern lade ned sitt hot om veto. Jag kan instämma i den fråga Björn precis ställde. Detta pekar ju på problemet med att inte kunna fatta beslut i sådana här viktiga frågor. Det var dock en viktig signal.

Kabinettssekreteraren var på EU-nämnden i fredags. Det är bra att Sverige var ett av de länder som drev på för att sätta Lukasjenko på listan, men det viktigaste var ändå att det fattades beslut om sanktioner, vilket vi sa i fredags.

Kan statsrådet säga något om argumenten från de länder som inte ville sätta upp Lukasjenko på listan? Även från svenskt håll har ibland ett argument för att inte sätta upp honom varit att det är viktigt att kunna upprätthålla en dialog med regimen. Men Lukasjenko har ju visat att han inte är intresserad av att föra en dialog. Som jag sa på öppna samrådet förra veckan är det hög tid att sätta upp Lukasjenko, och jag hoppas att det kommer.

Det andra jag ska ta upp är Turkiet. Jag instämmer också i att det är bra att det finns många punkter om vad det fortsatta agerandet, nästa steg och viktiga åtgärder är. Det är så pass många gemensamma frågor som kräver gemensamma lösningar med Turkiet, och det är därför nödvändigt att sätta sig ned med Turkiet. Jag förstår det som att det ska tas upp en ny agenda, och nu sa statsrådet att frågan kommer upp senast på mötet i december. Men finns det någon annan tidsplan, eller finns det någon tidsplan när det gäller agendan om migration och säkerhetsfrågor, som lyfts upp i en annan punkt i slutsatserna?

Sedan har jag en kort fråga om Ryssland. Jag förstår att den frågan kommer att komma upp i mötet i oktober. Men i medieuppgifter talas det om att man har diskuterat sanktioner. Jag funderar på om det går att säga någonting i dag om hur stödet ser ut för att gå vidare med sanktioner mot Ryssland, med tanke på Navalnyj. Finns det länder som håller emot? Och vad gjorde Sverige, även via Finland, för att driva på i den frågan?

Jag förstod av rapporten nu och har förstått av medier att man hade en stor diskussion om samordning när det gäller pandemin, och det stod inte på agendan. Men om jag förstår rapporten rätt kommer det att komma upp på vartenda möte framgent. Det är väl klokt och bra att vi försöker dra lärdom av det, och det är viktigt att Sverige är med i de diskussionerna.

Sedan kan jag beklaga att det inte blev mer diskussion om andra viktiga frågor som den inre marknaden, digitalisering och industrifrågor. Det finns en massa saker i slutsatserna, som då inte diskuterades särskilt mycket, som är bra.

Jag har en reflektion. Jag hoppas att statsrådet kan säga att jag har fel i den reflektionen. När jag läser tycker jag att det är ganska tydligt och specifikt när det gäller digitala frågor. Vissa saker är tidsatta. Mars 2021 är ett exempel. Det datumet nämnde statsrådet. Men när det gäller den inre marknaden och industripolitik tycker jag att det är mer luddigt. Det är mer högrävsande ord och mycket prat och lite verkstad, om jag säger så. Stämmer det att det inte är lika tidsatt och tydligt?

Vad är det för konkreta åtgärder som ska till för att vi faktiskt ska kunna gå vidare? Det handlar inte bara om att återgå till hur det var före pandemin utan också om att fördjupa den inre marknaden och även den globala handeln.

Sedan finns det en massa frågor som vi kommer att återkomma till – brexit och långtidsbudget – vid nästa möte.

Anf. 7 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Till att börja med vill jag säga att vi från Sverigedemokraternas sida är positiva till att man kunde uppnå enighet om Belarus. Vi stöder regeringens ansträngningar i att utöka dessa sanktioner.

Jag vill annars fokusera lite på konflikten i Nagorno. I de slutsatser som finns tycks man jämföra de två länderna i konflikten. Min fråga till

statsrådet är om man är nöjd med detta. Tycker man att det är två likvärdiga parter i det här fallet? Som vi ser det är de inte lika goda kålsupare, utan det finns en aggressiv part, Azerbajdzjan, och det finns en part som försvarar sig, Armenien. Vi tycker att rådet tydligt borde fördöma Azerbajdzjans agerande och uttrycka sitt stöd för Armenien.

Man nämner också att man inte vill se inblandning från fler länder. Vi vet redan nu att Turkiet är inblandat. Varför fördömer man inte denna inblandning och detta deltagande i konflikten? Turkiet skickar dit sina jihadister från Syrien för att fortsätta strida i en annan konflikt.

Anf. 8 ANNIKA QARLSSON (C):

Ordförande! Tack så mycket, statsrådet, för återrapporteringen! Det är lite synd att det inte blev mer diskussioner om industristrategin, för det är oerhört viktigt för återhämtningen men också för styrkan i EU-27.

Det blev ju ändå uttryck i den som Sverige har stridit för att det inte ska vara – även om det är med tillägget, som statsrådet tog upp, att det inte ska vara på bekostnad av öppenhet. Jag måste ändå fråga vad den skrivning som nu är målet innebär. Hur ser regeringen på den skrivningen, och vad kommer den att få för effekt och konsekvens?

Sedan är det välkommet att sanktionslistan kom upp och att vi på ett samråd i fredags kunde godkänna den listan på plats, även om vi från Sveriges sida gärna hade sett att Lukasjenko redan hade varit med på den. Det skulle vara intressant att höra om statsrådet bedömer att Lukasjenko snart är med på den listan. Eller finns det för stort motstånd i de andra EU-länderna? När kan det tänkas att han i så fall finns med på listan?

Anf. 9 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Först vänder jag mig till Björn Wiechel. Vad kan Europeiska rådet göra för att hindra att ett land blockerar beslut av det här slaget? Ja, då måste man först komma överens inom hela medlemskretsen om att man ska ha ett annat system för att hantera utrikespolitiska frågor. Det kan naturligtvis bli besvärligt, men jag tycker inte att vi ska låta bli att försöka se om det går att hitta en ordning. Åtminstone några av de utrikespolitiska frågorna skulle man kunna fatta beslut om med kvalificerad majoritet i stället för med enhällighet. Det är ju genant för unionen att ett medlemsland ska kunna blockera ett helt, kan vi säga, nödvändigt uttalande om en aktuell kris någonstans i världen bara för att det landet inte tycker att det är särskilt väl formulerat.

Det här måste vi arbeta vidare på. I en del organisationer talar man om att alla minus en skulle kunna ställa upp. Men detta förutsätter som sagt att man enas inom hela medlemskretsen om att gå fram på det sättet, och det kan bli besvärligt.

När det gäller den inre marknaden framöver är det klart att det inte bara handlar om att gå tillbaka till det sätt som den inre marknaden fungerade på före pandemin, utan vi måste också gå vidare framåt. Vi har ju från Sveriges sida pekat på flera sätt. Det handlar dels om mycket bättre implementering av den inre marknads regelverk, dels om att bredda marknaden till att också gälla service och tjänster i större utsträckning och att få in den digitala handeln mycket mer i den inre marknaden. Det finns alltså några framgångsvägar här, tänker jag.

Jessika Roswall frågade vad det fanns för argument bland dem som inte ville sätta upp Aleksandr Lukasjenko på listan. Det var faktiskt ingen av dem som var emot som tog till orda i diskussionen. Men jag vet att det under hand framfördes till ordföranden att det fanns länder som inte ville ha det här beslutet. Därför blev det inte ett sådant – det kräver som sagt enhällighet.

Jag kan spekulera – och vi har resonerat i liknande termer i början av den här perioden – att det kan vara bra att ha några ytterligare påtryckningsmedel kvar, så att man inte bränner allt krut på den första listan. Men vi tycker att det nu har gått så pass lång tid att han borde ha varit med på den första listan. Vi får se.

Turkiet ska tas upp. Ja, jag vill nog säga att det står tydligt i slutsatserna att en ny agenda för samarbetet med Turkiet förutsätter konstruktiva ansträngningar för att stoppa den olagliga verksamheten gentemot Grekland och Cypern. Det förutsätter att man verkligen anstränger sig åt det hållet och går åt rätt håll från Turkiets sida för att det ska kunna genomföras som står i § 20 i slutsatserna.

Vi får väl se. Jag hoppas verkligen att Turkiet går den vägen, för det är rätt väg för det landet och rätt väg för oss. Turkiet är ett viktigt samarbetsland. Samtidigt måste vi naturligtvis i en dialog med Turkiet ha synpunkter på vad som händer inne i landet. Det är ingenting som har behandlats i dessa slutsatser. Här handlar det ju om situationen i östra Medelhavet.

Sedan gäller det Rysslandssanktionerna. Ja, den frågan kom inte upp. Det enda man gjorde var att man enades om uttalandet kring Navalnyj. Det är på gång ett beslut, mot slutet av året, om att förlänga de redan existerande sanktionerna gentemot Ryska federationen. Jag tror att det är väldigt viktigt att det inte blir någon oklarhet kring att detta ska gå vidare och att det kanske blir en fortsatt diskussion en bit in på nästa år när sanktionerna redan är beslutade.

Jag kan i dag inte ge någon uttömmande beskrivning av hur stämningssläget i medlemskretsen är kring om sanktioner, men jag utgår verkligen från att det kommer att bli enhällighet kring besluten i slutet av året.

Till Martin Kinnunen vill jag säga att jag inte betraktar texten om konflikten i Nagorno-Karabach som att man från Europeiska rådet säger att de är lika goda kålsupare. Man säger att de bör inleda förhandlingar, men det innebär inte att man på så sätt fördelar skuldbördan 50–50. Jag är inte någon expert som kan uttala mig exakt om vilket ansvar som ligger på vilken part, men jag tycker inte att man ska tolka detta som något annat än just en uppmaning om att inleda förhandlingar. Sedan är det självklart att det, när man säger att konflikten inte kan lösas genom yttre inblandning, i hög grad är Turkiet som man syftar på.

Annika Qarlssohn frågade vad texten om strategiskt oberoende betyder. Jag tycker att den betyder, med den ändring som gjordes i den slutliga texten, att vi inte på något sätt har gett upp den öppna ekonomin. Vi är starkt betjänta av varuutbyte och tjänsteutbyte och utbyte på alla möjliga sätt med andra delar av världen än bara Europa. Men det är klart att det från pandemin finns en lärdom, som exemplifieras i slutsatserna i § 5 med hälso- och sjukvårdsområdet. Det finns också andra sektorer i våra samhällen som är särskilt känsliga, inte minst från säkerhetssynpunkt, och

där vi kan behöva vara lite mer omsorgsfulla när det gäller att se till att vi har tillgång till det som vi behöver vid en eventuell kommande kris, som ju kan vara av ett helt annat slag än den vi är inne i just nu.

Sedan var det frågan om Lukasjenko. När kan han tänkas komma upp på listan? Jag vet inte. Den blockering som fanns mot att över huvud taget införa sanktioner mot Belarus är ju borta, så det ska inte vara ett fortsatt hinder. Men det kanske är en fråga som kan diskuteras med utrikesministern när hon samråder med nämnden senare i veckan, om jag förstår saken rätt.

Anf. 10 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsrådet, för återrapporten! Det är positivt att det nu står om Kinas minoriteter i slutsatserna, men det står fortfarande ingenting om situationen i Xinjiang. Det är synd att Kina inte hanns med, men vi får hoppas att det blir kommande samtal om Kina.

Jag vill också ta upp Turkiet, där det är vaga skrivningar. Både sanktioner och listningar skjuts på framtiden. Just nu är Jonas Sjöstedt och några fler från Vänsterpartiet nere i Turkiet. De ska bland annat träffa HDP:s fängslade partiledare Selahattin Demirtaş. De har inte fått träffa honom utan har fått kommunicera lite grann via advokaten, som har fått träffa honom. Men det är inte okej att Turkiet behandlar sina politiska fångar på det sättet.

Turkiets repressalier och fängslande av kurder och andra minoriteters företrädare måste tas upp och får inte glömmas bort på grund av konflikten mellan Cypern och Grekland. Jag vill upprepa det som jag sa inför Europeiska rådet: Vi måste sluta att behandla Turkiet med silkesvantar och diskutera samarbete med Turkiet samtidigt som Turkiet på alla sätt bryter mot folkrätt och mänskliga rättigheter. Jag hoppas verkligen att Sverige driver på för det.

Jag vill också ta upp Belarus. Det är väldigt bra att vi nu har kommit till sanktioner, även om det är för lite och lite för sent. Jag håller med om att Lukasjenko borde ha varit med i den första listningsomgången. Men jag vill också ta upp någonting som vi pratade om inför mötet. Statsministern menade att vi måste kalla Lukasjenko för president för att han ska kunna ställas till svars. Här vill jag framföra att man mycket väl kan använda ordet diktator. Det skulle fungera och vara mer sant än att kalla honom för president. Jag hoppas att Sverige går vidare i fråga om vilken vokabulär man använder när det gäller diktatorn Lukasjenko.

Slutligen togs frågan om långtidsbudgeten och rättsstatens principer upp, även om den, som statsrådet sa, inte var med på dagordningen. Där vill jag poängtera vikten av att Sverige inte går med på kompromissförslag som urvattnar skrivningarna ännu mer utan helst driver på för att det ska bli kraftigare skrivningar igen. Jag vill också påminna om att vi i Vänsterpartiet varnade för detta redan när Sverige gick med på skrivningarna vid rådets möte i juli.

Anf. 11 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru ordförande! Tack, EU-ministern, för informationen!

Det var många frågor som avhandlades på toppmötet. Utrikesfrågorna – de yttre förbindelserna, som det heter i slutsatsen – fick stor plats, och

det är positivt. EU behöver gemensamt ha en mer aktiv roll i världen i arbetet för mänskliga rättigheter, frihet och säkerhet.

I vårt närområde finns det flera frågor där EU behöver spela en aktiv roll. Belarus är ett sådant, och det är bra att EU agerar genom sanktioner. Som andra har varit inne på är det också viktigt att sanktionerna riktas även mot Lukasjenko själv.

Samtidigt är det olyckligt att det har tagit sådan tid att komma fram till detta och att den europeiska beslutsprocessen inte har kunnat gå fortare. När det gäller beslutsprocessen förstod jag det som att statsrådet anser att vissa utrikesfrågor skulle kunna beslutas med ett annat beslutsförfarande än dagens. I så fall undrar jag vilka typer av utrikesfrågor det är som regeringen anser skulle kunna bli aktuella för ett sådant beslutsförfarande.

Frågan om Ryssland och Aleksej Navalnyj behandlades också, och Kristdemokraterna välkomnar slutsatserna, som dels fördömer mordförsöket, dels uppmanar ryska myndigheter att samarbeta för en opartisk utredning och ställa de ansvariga inför rätta.

Mordförsöket på Navalnyj visar ju att Ryssland agerar mycket hotfullt mot demokratiska krafter, och det måste få konsekvenser. Detta skedde i Ryssland, men vi vet att Ryssland inte drar sig för att genomföra attacker på europeisk mark. Två exempel på det är mordförsöket på Sergej Skripal och mordet på Aleksandr Litvinenko. Ryssland har även pekats ut som ansvarigt för ett mord i Berlin förra året, vilket fick Tyskland att utvisa ryska diplomater.

Dessa attacker visar att Ryssland inte drar sig för att genomföra mord vare sig i Ryssland eller i Europa. Som fallet med Skripal i Salisbury visade innebär attackerna också en risk för europeiska medborgare som bara råkar befinna sig i närheten. Detta behöver EU och de europeiska länderna ta på större allvar och bli bättre på att förhindra. Därför är min andra fråga hur regeringen tänker sig att man ska förhindra den här typen av attacker i fortsättningen och hur regeringen vill att EU ska arbeta gemensamt för detta.

Anf. 12 TINA ACKETOFT (L):

Många av mina frågor har redan blivit ställda och besvarade, så jag vill bara ta upp några punkter och ställa två korta frågor.

I likhet med Vänsterpartiet efterlyser jag vokabulären när vi talar om Lukasjenko. Förra gången hade vi en diskussion om detta med ”illegitimt vald president” eller ”diktator”. I alla fall är det skönt att vi har kommit så långt att det har blivit en del sanktioner, men vi ser naturligtvis också fram emot att regeringen arbetar för att få upp Lukasjenko på listan över sanktioner.

Jag beklagar också att Kina behandlades lite snabbt vid mötet liksom – och här håller jag med Vänsterpartiet igen – att man inte är tydlig om vilka minoriteter det är som vi vill sätta ljuset på, det vill säga uigurerna. Jag hoppas att regeringen kan arbeta för att vi blir tydligare i våra skrivningar.

När det gäller EU-budgeten har jag liksom alla andra en stor oro för att man undan för undan kommer att tumma på konditionaliteten när det gäller rättsstatens principer och budgeten och också återhämtningsfonden. Detta får vi hjälpas åt att ligga på om allihop, och vi får hoppas att regeringen

jobbar lika tydligt och strikt i den riktning som vi alla – i alla fall nästan alla – valde när vi senast diskuterade detta i juni.

Sedan vill jag ta upp Nagorno-Karabach. När vi har diskuterat Belarus och möjligheterna för Sverige att erbjuda sina tjänster som facilitator har vi nämnt att Sverige är ordförandeland i OSSE nästa år. Finns det några sådana diskussioner när det gäller Nagorno-Karabach? Det är min fråga till statsrådet. Där skulle ju Sverige som ordförandeland ha en tung roll att fylla. Det vore verkligen en välgärning om den här konflikten kunde lösas.

När det gäller frågan om den inre marknaden post-covid instämmer jag med vad statsrådet sa om att vi inte vill se samma inre marknad som var pre-covid, utan nu har vi möjlighet att utöka den. Jag gillar statsrådets tankar om att den ska bli starkare och att man kan utöka den inre marknaden när det gäller till exempel tjänster framöver.

Samtidigt blev jag orolig när han tog upp att det också hade varit en diskussion om covid-19 och oron bland medlemsstaterna för en andra våg, som väl kanske tyvärr är vad vi just nu ser i vissa länder. Vissa länder tog upp att det hade kunnat hjälpa oss om vi hade varit bättre koordinerade, medan andra menade att det är en nationell angelägenhet. Detta hänger naturligtvis också ihop med diskussionen om den inre marknaden efter covid. Jag skulle vilja höra lite mer om vad statsrådet säger om problematiken med att man ser covid-19 som en nationell angelägenhet och vad vi i så fall kan göra för att få till stånd en bättre koordinering.

Anf. 13 AMANDA PALMSTIERNA (MP):

Jag vill börja med Belarus. Det är verkligen oerhört viktigt att EU är tydligt gentemot Belarus, och därför är det bra att det nu sätts in sanktioner mot de ansvariga i och med det här beslutet rörande ett fyrtiotal personer. Det är bra att Sverige också är tydligt när det gäller sanktioner också mot Lukasjenko och att det också finns flera andra länder som driver på för detta. Jag kan bara beklaga att det inte finns ett enhälligt stöd.

Som statsrådet nämnde har det varit en utdragen process med att få till stånd sanktioner. Min fråga är därför: Hur agerar Sverige nu för att snabbt få till stånd sanktioner också mot Lukasjenko?

Det andra jag vill ta upp är långtidsbudgeten, som statsrådet också nämnde. Det är oerhört viktigt att Sverige markerar att det är viktigt med konditionalitet och att vi håller fast i och försöker förstärka rättsstatens principer och demokrativillkoren. Det är också väldigt viktigt med skarp klimatuppföljning, som jag har tagit upp tidigare, och att do-no-harm-principen blir verklighet. Där är min fråga om även do-no-harm-principen och klimatuppföljningen togs upp vid mötet.

Anf. 14 HANS ROTHENBERG (M):

Precis som Tina Acketoft skulle jag vilja återkoppla när det gäller Kina. Jag tog upp detta på mötet med statsministern inför rådet och skulle bara vilja höra mer om omständigheterna kring det inplanerade extra mötet. Hade kommissionen redan planerat det före rådsmötet, eller är det något som kom upp under diskussionen?

Jag tycker att det är bra att man har en samlad diskussion om Kina. Det är på tiden att EU samlar sig om detta. Nu ligger mötet lite långt fram, men det får vi leva med.

Jag skulle bara vilja höra: Vad var anledningen till att man avförde de viktiga frågorna från dagordningen vid detta rådsmöte och i stället lyfte fram dem till ett separat möte?

2020/21:7
05 oktober

Anf. 15 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Jag ska först svara på Ilona Szatmari Waldaus frågor om Kina. De kommer ju att vara helt i fokus i Berlin i november. Jag kan också svara på Hans Rothenbergs fråga om hur mötet kom till.

Ingen av oss i de andra delegationerna visste något om detta när vi kom till Bryssel på torsdagen, utan det kom som en överraskning – inte för den tyska delegationen, förstås, för de hade säkert varit med och planerat detta eftersom tanken är att det ska äga rum i Berlin i mitten av november. Jag uppfattar inte att det var ett resultat av något som hände under mötet, utan det hade väl planerats men inte delgetts oss andra. Men nu är det detta som gäller.

Det är kanske bra att det blir ett ordentligt tillfälle att gå på djupet i den kinesiska frågan. Jag vet att den tyska kanslern också har starka intressen i detta och har varit mycket engagerad i diskussionen under lång tid, så det passar väl bra att ta det både på bredden och på djupet.

När det gäller Turkiet ligger det mesta av vår kritik kvar. Den gäller ju de interna förhållandena i landet, och det var inte detta som var föremål för diskussionen vid det här Europeiska rådet. Men jag föreställer mig att ifall det blir ordning och reda på deras sätt följa vad som bör vara en riktig politik i förhållande till Grekland och Cypern och det blir mer av högnivådialoger, som det står i paragraf 20 i slutsatserna, kommer man också att ta upp frågorna om hur mänskliga rättigheter respekteras i Turkiet och om hur man respekterar internationell rätt.

Detta med benämningarna på Lukasjenko – ”diktator” eller ”president” – redde ju statsministern ut vid samrådet inför Europeiska rådet. Jag har inget att tillägga till det han uttalade då. Men vi kallar honom nu för en illegitimt vald president. Det viktigaste är att ge ett sådant stöd till demokratiörelsen att Lukasjenko ska kunna ställas till svars också för det våld han har låtit utöva mot oskyldiga demonstranter. Det är detta vi ser framför oss ska ske.

Ja, kan jag svara på Ilona Szatmari Waldaus fråga om Sverige driver på för kraftigare skrivningar i den text som ska reglera hur konditionaliteten mellan folkrättens principer och tillgången till EU-medel ska se ut. Vi driver på där. Vi vet alla att Sverige står på den sida som verkligen vill ha en skarpt fungerande mekanism, och vi håller benhårt fast vid den kompromiss i den här frågan som nåddes under toppmötet i juli.

Hampus Hagman frågade om vilka typer av annat beslutsfattande man skulle kunna tänka sig inom utrikespolitiken. Jag vill först säga att vi förstås inte är färdiga med något ställningstagande där. Det behöver ju analyseras, och man behöver fundera på vad som är lämpligt och inte. Men det som har nämnts som en möjlig framgångsväg där man inte alltid ska kunna begära enighet har varit saker som rör sådant som händer i tredjeland. Ska ett uttalande om utvecklingen i Venezuela kunna blockeras av ett enskilt medlemsland i unionen? Det kan också gälla uttalanden om brott mot mänskliga rättigheter och den typen av saker. När det däremot gäller frågor som gränsar till nationella säkerhetsintressen för något

medlemsland får man nog vara mer försiktig med att ändra på enhällighetsregeln.

Hur ska man kunna hindra framtida giftattacker? Jag föreställer mig att ett sätt är att ge fortsatt stöd till den viktiga organisationen OPCW, som hanterar just kemiska vapen och som har gjort en ordentlig undersökning av vad som hände i Ryssland. Sedan måste vi behålla enigheten mellan EU-länderna i Rysslandspolitiken. Det är bara genom att vi håller ihop och att Ryssland inte kan så split mellan oss som vi kan nå resultat framöver, tänker jag.

Tina Ackefoft sa att vi skulle kunna vara tydligare när det gäller vilka minoriteter som det handlar om i Kina. Det kommer att finnas utrymme för en bredare diskussion om det vid mötet i november; det är jag övertygad om. Jag kan säga samma sak till henne som jag sa till Ilona Szatmari Waldau angående konditionaliteten och vad Sverige driver där.

Nagorno-Karabach är ingen direkt EU-fråga, men det är förvisso sant att OSSE har en roll där. Sverige är också involverat i Minskgruppen, som den kallas, som under lång tid har haft ett särskilt ansvar för den här frågan. Det är klart att när Sverige övertar ordförandeskapet den 1 januari får vi ett större inflytande och kanske också ett större ansvar. Jag föreställer mig dock att detta är någonting som med fördel kan diskuteras med utrikesministern inför mötet med FAC senare i veckan.

Tina Ackefoft tog upp frågan om koordinering av covid-19. På vissa områden är det självklart att vi behöver göra mer tillsammans, och jag tycker att vaccinfrågan kanske är det bästa exemplet. Där kan vi poola EU:s forskningsresurser på ett sådant sätt att vi snabbt får fram ett verkningsfullt vaccin. Det är bra om vi gör det på olika framgångsvägar och inte satsar allt på en enda metod utan ser flera möjligheter och hoppas att någon av dem ska komma först och komma tidigt.

Jag tror också att det är viktigt att vi har en fungerande informationssamordning så att medborgarna i alla våra länder vet vad som gäller i fråga om restriktioner av olika slag och vill följa dem.

Men jag tror inte att vi ska gå för långt när det gäller samordning av själva hälsopolitiken. Det är nationell kompetens, och vi tycker i Sverige att vi ska kunna fatta våra beslut. Vi har inte heller haft några restriktioner för inresandet i Sverige, vilket många andra länder har haft. Vi tycker att vi kan lita på att vi ska fortsätta att bestämma själva över detta.

Amanda Palmstierna undrar hur Sverige agerar mer för sanktioner mot Aleksandr Lukasjenko. Jag får åter hänvisa frågan till utrikesministern. Det var absolut ingenting som var föremål för diskussion på Europeiska rådets möte, som jag nu återrapporterar från. Jag kan bara konstatera att det inte blev något beslut om att han nu kunde sättas upp på listan eftersom det var åtminstone något medlemsland som var emot det. Men jag upplever inte att motståndet är särskilt starkt. Det är i alla fall inget fundamentalt motstånd, utan jag hoppas att frågan ska kunna lösas framöver.

När det gäller frågan om huruvida klimatmålen togs upp på Europeiska rådets möte har jag inte uppfattat att det var någon sådan diskussion. Men det förväntas bli en sådan i samband med nästa möte med Europeiska rådet, om jag är rätt underrättad.

Anf. 16 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar statsrådet för återrapporten och avslutar nämndens möte för
i dag.

2020/21:7

05 oktober

Innehållsförteckning

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1

§ 2 Europeiska rådet

.....	2
Anf. 2 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 3 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	2
Anf. 4 ORDFÖRANDEN.....	4
Anf. 5 BJÖRN WIECHEL (S)	4
Anf. 6 JESSIKA ROSWALL (M).....	4
Anf. 7 MARTIN KINNUNEN (SD)	5
Anf. 8 ANNIKA QARLSSON (C).....	6
Anf. 9 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	6
Anf. 10 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	8
Anf. 11 HAMPUS HAGMAN (KD).....	8
Anf. 12 TINA ACKETOFT (L)	9
Anf. 13 AMANDA PALMSTIERNA (MP)	10
Anf. 14 HANS ROTHENBERG (M).....	10
Anf. 15 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	11
Anf. 16 ORDFÖRANDEN.....	13